

Дата:05.09.2023

Урок № 2

Тема: Звертання

Мета: поглибити знання про звертання, удосконалювати вміння визначати звертання в реченні, правильно інтонувати речення зі звертаннями, пояснювати способи вираження поширених і непоширених звертань, удосконалювати вміння складати речення за схемами, моделями, опорними словами; розвивати увагу, мислення, емоційну сферу; виховувати почуття гордості за свій рід, який був і є частинкою, «маленькою зерниною» України.

Матеріали до уроку: Опрацювати § 33 <https://pidruchnyk.com.ua/1239-ukrainska-mova-11-klas-avramenko.html>

Робота з підручником

- *Ознайомтеся з теоретичними відомостями, поданими в підручнику.*

На письмі **звертання виділяють комами**.
Між однорідними, а також між повторюваними звертаннями ставлять кому: **Весно, вітре, люблю вас!** (І. Франко) **Хлопчику, хлопчику, я тебе бачу** (О. Забужко).
Комами виділяють звертання, поширене:

- узгодженим або неузгодженим означенням: **Добрідень вам, мій друже добрий!** (А. Малишко) **Сини України!** *Згадайте минуле* (М. Чернявський);
- таким різновидом означення, як прикладка: **Сини-соколята, звідкіль вас виглядати?** (А. Малишко) **Українці, браття милі, відгукніться, де ви є!** (П. Грабовський).

Емоційно забарвлене звертання, що стоїть на початку речення, **виділяють знаком оклику**: **Кораблі!** *Шикуйтеся до походу!* (В. Симоненко) **Моя любове!** *Ти — мені опора* (О. Різниченко).

Вигуки від звертання відділяють комами: **Гей, дівчино, чия ти?** (Нар. творч.) **Агов, чоловіче, чого шукаєте?** (О. Забужко) **Ох, доле, пізно ти двері відкрила!** (Г. Гордасевич).

Кому не ставлять після слів *о, ой*, які вживають як підсилювальні частки: **Вставай, вставай, о княже Святославе!** (І. Франко) **О слово моє, не зрости пустоцвітом!** **О ниво моя, не вроди кукілю!** (М. Карпенко).

2. Спостереження над мовним матеріалом

- *Зробіть висновок щодо вживання розділових знаків у реченнях зі звертаннями.*

1. Сій, сіваче, в людські груди правди вічної зерно. 2. О думи мої! О славо злая! За тебе марно я в чужому краю Караюсь, мучуся... але не каюсь!.. 3. Ой очі, очі, очі дівочі, Де ж ви навчились зводить людей? 4. Гей, юнаки, гей, молодість світу, доля планети у ваших руках. 5. Гей ви, козаченьки,— вітер в чистім полі, Научіть нащадків так любити волю.

3. Записати матеріал до зошитів

- 1) **Звертання виділяється комами.**
- 2) **На початку речення, залежно від інтонації, звертання може виділитися і знаком оклику.**
- 3) **Не відокремлюються від звертань слова о, ой, що стоять перед ними (у такому разі ці слова вжито як підсилювальні частки).**

4) На початку речення вигук не відокремлюється від особового займенника, після якого йде звертання.

4. Робота з текстом

- Прочитайте виразно текст. Дайте йому заголовок. Випишіть звертання, схарактеризуйте морфологічне вираження їх. Знайдіть слова, якими автор позначає мову. З'ясуйте, що це за члени речення. Поясніть уживання тире.

Мово рідна! Ти ж, як море,— безконечна, могутня, глибинна. І котиш хвилі своїх лексиконів, а їм немає кінця-краю.

Красо моя! У тобі мудрість віків, і пам'ять тисячоліть, і зойк матерів у годину лиху, і переможний гук лицарів твоїх у днину по- бідну, і пісня серця дівочого в коханні своїм, і крик новонароджено-го; у тобі, мово, неосяжна душа народу — його щирість і щедрість, радощі й печалі, його труд, і піт, і кров, і сміх, і безсмертя його.

Арфо серця мого! Люблю зажуру пісень твоїх, і невмирущий оптимізм гумору твого, і музику слів твоїх. Скарбе мій єдиний, з то-бою я найбагатший і найдужчий у світі, без тебе — перекотиполе, що його вітер несе в сіру безвість, у млу небуття. Твердине моя, і захисток, і гордість, і розрада в годину смутку! Люблю тебе і в гніві, коли ти клекочеш, як вулкан, і гримиш громами на ворогів, і вбити можеш словом єдиним, як блискавкою. Люблю і твою ніжність, ласкавість, лагідність, коли ти одним-однісіньким словом зігриваєш, мов сонце, і підносиш над хмари та між зорі, і повертаєш до діяння, до життя, наснаго моя і мудрий вічний учителю мій.

Світлоносна! Ти завжди вабиш, чаруєш, кличеш на теплі й могутні хвилі свої. І я, вірний і вічний юнга твій, пливу й пливу твоїми просторами і не намілююсь глибинами та безмежжям твоїм. Єдина печаль проймає, що не вистачить життя мого, аби переплисти твій лексичний океан. Бо ти є Вічність. Ти є Правда, Добро і краса народу нашого. Тож такою і будь вічно, мово рідна! (С. Плачинда)

V. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

1. Пунктуаційний практикум

- Перепишіть речення, поставивши пропущені розділові знаки.

1. У росяні вінки заплетені суцвіття До ніг тобі титане кладемо.

Ми чуємо тебе Кобзарю крізь століття Тебе своїм сучасником звемо. 2. Одійдіте недруги лукаві! Друзі зачекайте на путі! Маю я святе синівське право З матір'ю побуть на самоті. 3. Дзвени моя пісне крилата в вітрах світової весни. 4. О мій народе Прометейя ти маєш душу молоду. 5. Гей ви далі ясні безкінечні і сині як чудесно в світі молодому жить!

3. Готуємося до НМТ

- Виконайте тестові завдання.

1. Виберіть речення зі звертанням.

А Хто ти, мрія чи сон? (Леся Українка)

Б Слово! Як воно потрібне дитині кожної хвилини — і тоді, коли вона втішається радіщами життя, і тоді, коли її серце стискає сум (І. Цюпа).

В Гей, шаленая пісне! І в кого вдалась ти така непокірна? (Леся Українка).

Г Чуття, і бажання, й надії! Живи і надійся на них (А. Малишко).

Д І тоді мій край стражденний, винісши негоду, і труд, і подвиг славлячи в житті, синам-героям пам'ятник возводить (Н. Кащук).

2. У якому реченні неправильно розставлено розділові знаки?

- А Співай, поете, будь завжди хорошим другом правди й сили (В. Сосюра).
 Б Слово, моя ти єдина зброє, ми не повинні загинути обоє! (Леся Українка)
 В Мріє, не зрадь (Леся Українка).
 Г Ой волохи, волохи, вас осталося трохи (Т. Шевченко).
 Д Рости, міцній моя Вкраїно, во ім'я щастя на землі (В. Сосюра).

3. Увідповідніть речення з переліком ускладнень їх.

<p>Речення ускладнені:</p> <p>1 вставним словом, відокремленою обставиною, відокремленим додатком, відокремленою прикладкою</p> <p>2 відокремленими прикладками, однорідними членами речення</p> <p>3 відокремленими обставинами, однорідними членами речення, відокремленими означеннями</p> <p>4 звертанням, відокремленими означеннями, відокремленою обставиною</p> <p>5 відокремленими означеннями й обставиною</p>	<p>А Оповідач невтомний, дід Наум, знавець на кухарстві й пияцтві, розказував билиці й небилиці (<i>М. Рильський</i>)</p> <p>Б Ви щасливі, холоднії зорі, ясні, тверді, неначе з кришталю (<i>Леся Українка</i>)</p> <p>В Зрештою, про слов'янські племена, по-різному називаючи їх, писали ще автори стародавнього світу, а серед них і «батько історії» — грек Геродот (<i>М. Слабошпицький</i>)</p> <p>Г Не з словників люблю я мову, Плинку, як пісня у маю, її, чарівну і казкову, я із джерел народних п'ю (<i>Ю. Петренко</i>)</p> <p>Д Зимовий вечір, закуривши люльку, розсипав зорі, неначе іскри, пустив хмарки, мов кільця диму, і, проскрипівши чобітьми, шепнув морозам, щоб готували вікна, ліси вбирали у білий іній та готували йому постіль.</p>
--	---

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Домашнє завдання: виконати вправу № 7 ст. 108.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.